

DESPRE BUNĂTATEA INIMII

O perspectivă budistă asupra
învățăturilor lui Iisus Hristos

Sfinția Sa
Dalai Lama

Traducere din engleză de
Constantin Dumitru-Palcus

Lifestyle

**TREBUIE
SĂ ȘTII**

Cuprins

<i>Mulțumirile editorului.....</i>	7
<i>Notă către cititor.....</i>	9
<i>Prefață.....</i>	11
<i>Introducere .....</i>	19
1. O dorință de armonie.....	61
2. Iubiți pe vrăjmașii voștri	72
Matei 5:38–48	
3. Predica de pe Munte: Fericirile.....	81
Matei 5:1–10	
4. Imparțialitatea.....	96
Marcu 3:31–35	
5. Împărăția lui Dumnezeu	101
Marcu 4:26–34	
6. Schimbarea la față	122
Luca 9:28–36	
7. Misiunea.....	127
Luca 9:1–6	
8. Credința.....	144
Ioan 12:44–50	
9. Învierea	150
Ioan 20:10–18	

<i>Contextul creștin al lecturilor din Evanghelii cuprinse în Despre bunătatea inimii .....</i>	167
<i>Glosar de termeni creștini. ....</i>	187
<i>Contextul budist. ....</i>	209
<i>Glosar de termeni budiști .....</i>	222
<i>Tibetul de la ocuparea de către China în 1950.....</i>	242
<i>Biografii.....</i>	243
<i>John Main .....</i>	249
<i>Comunitatea Mondială pentru Meditație Creștină .....</i>	252
<i>Note .....</i>	254

Mulțumirile editorului

Editura mulțumește cu recunoștință Fundației Gere pentru ajutorul generos dat la finanțarea producției acestei cărți. Timp de mulți ani, Richard Gere a sprijinit eforturile depuse de Sfânta Sa Dalai Lama pentru curmarea suferinței poporului tibetan și redobândirea țării ocupate de China. În același timp, Richard a avut o contribuție indispensabilă la răspândirea mesajului Sfintei Sale privind responsabilitatea, compasiunea și pacea universale prin luările sale de poziție publice și a ajutat Wisdom Publication să încredeze tiparului o serie de cărți importante scrise de Sfânta Sa. Lăudăm eforturile lui și îi apreciem sprijinul.

Mulțumiri deosebite lui Dom Laurence Freeman, OSB, și organizației World Community for Christian Meditation (Comunitatea Mondială pentru Meditație Creștină) pentru că au încredințat editurii noastre publicarea acestei lucrări importante.

Notă către cititor

Cartea aceasta explorează Evangeliile împreună cu Dalai Lama și participanții la Seminarul John Main din 1994. Pe lângă lucrările din cadrul seminarului, ea conține material suplimentar privind tradiția creștină și tradiția budistă, pentru a i se spori utilitatea de instrument pentru viitoare dialoguri religioase.

Corpul principal al cărții este organizat în jurul pasajelor din Evanghelii pe care le comentează Dalai Lama. Fiecare capitol începe cu lectura și comentariile Sfintei Sale privind un anumit pasaj din Evanghelii. Pasajele utilizate în *Despre bunătatea inimii* se bazează pe *New English Bible* (University of Oxford Press, 1970), aceasta fiind versiunea preferată de John Main*.

Prefața scrisă de Robert Kiely evocă starea de spirit și atmosfera seminarului. Introducerea lui Laurence Freeman oferă o privire de ansamblu asupra dialogului interreligios în general și a dialogului creștin-budist în special.

Din când în când, în corpul textului, apare o voce de nărat, Robert Kiely, care descrie atmosfera, subliniind unele dintre experiențele seminarului în timp ce au loc. Aceste interludii narrative sunt evidențiate prin caractere cursive,

---

* În traducerea noastră s-a utilizat Biblia sau Sfânta Scriptură tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a preafericitului părinte Iustinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, 1968. (N.t.).

pentru a-l ajuta pe cititor să le distingă de dialogul actual. Unele capitole au la final perioadele de discuții din cadrul seminarului, în timpul cărora participanții și-au împărtășit impresiile și întrebările cu Dalai Lama. În aceste secțiuni, vorbitorii sunt identificați.

În ultima secțiune a cărții sunt incluse informații suplimentare care să ajute și să lărgească înțelegerea celor două tradiții spirituale. Părintele Laurence Freeman a scris secțiunea intitulată „Contextul creștin“, în care ne oferă interpretarea creștină a pasajelor evanghelice comentate de Dalai Lama. De asemenea, tot el este autorul Glosarului de termeni creștini menționați în dialog.

Geshe Thupten Jinpa, interpretul lui Dalai Lama, a scris secțiunea intitulată „Contextul budist“, care le oferă o descriere generală a conceptelor budiste centrale cititorilor nefamiliarizați cu budismul. Thupten Jinpa a alcătuit și Glosarul de termeni budisti.

Pe parcursul cărții, dar în special în secțiunea finală sunt folosiți termeni budisti atât din tibetană, cât și din sanscrită. În cea mai mare parte, termenii sanscrito au fost redați în forma lor adecvată, științifică, cu excepția numelor de persoane, care au fost transcrise având în minte ușurința pronunțării. Termenii tibetani au fost și ei redați fonetic tot pentru a fi pronunțați mai ușor. Ortografile corecte științific ale tuturor numelor și termenilor pot fi găsite în glosarul budist.

În final, am inclus și scurte biografii ale participanților: Dalai Lama, părintele Laurence, Geshe Thupten Jinpa, Robert Kiely și participanții la acest impresionant dialog interreligios.

Prefață

Unul dintre lucrurile liniștitioare legate de Sfinția Sa Tenzin Gyatso, cel de-al paisprezecelea Dalai Lama, este acela că, exceptând momentele în care meditează, pare a nu fi capabil să stea nemîșcat. În timp ce vorbea în fața unui public alcătuit din trei sute cincizeci de creștini și câțiva budisti în aula Universității Middlesex din Londra, la jumătatea lunii septembrie din anul 1994, chipul și corpul său erau o mărturie a doctrinei budiste a fluxului perpetuu. Nu numai că își puncta remarcile cu gesturi largi ale mâinilor, zâmbete sfioase, sprâncene unduitoare și hohote de râs, dar nu contenea să-și plieze și să-și miște încolo și-ncoace capetele libere ale straielor lui maro, să-i prindă de braț pe participanții așezăți pe scenă lângă el, să le facă semn cu mâna prietenilor săi din public și să frunzărească programul în vreme ce translatorul lui traducea o remarcă mai lungă.

Prilejul apariției lui Dalai Lama la Londra în toamna lui 1994 — și n-ar fi o exagerare să spunem că a fost un prilej istoric — a fost Seminarul John Main. Acest seminar anual este sponsorizat de Comunitatea Mondială pentru Meditație Creștină¹ în memoria lui John Main, călugărul benedictin irlandez care a predat meditația în tradiția lui Ioan Casian și a Părintilor din Deșert și a înființat centre de meditație creștină în toată lumea. În fiecare an, sute de practicanți ai meditației creștine, din aproape toate continentele și făcând parte din multe confesiuni, se adună ca să asculte o serie de prelegeri despre etică, spiritualitate, scriptură, dialog interconfesional și rugăciune. În anii din urmă, printre vorbitori s-au numărat:

Charles Taylor, filosof canadian; Bede Griffiths, autor benedictin și fondator al unui ashram din India; Jean Vanier, întemeietorul organizației L'Arche, comunități laice creștine care sunt dedicate vieții alături de persoanele cu dizabilități.²

Cel care l-a invitat pe Dalai Lama să comenteze pentru prima oară public Evangeliile a fost Dom Laurence Freeman, membru al Ordinului Sfântului Benedict, licențiat în literatură la Oxford și călugăr al Prioratului Olivetan Benedictin din Cockfosters, Londra. Laurence Freeman a fost cel mai activ și mai influent dascăl din comunitate de la moartea lui Main în 1982.

Dalai Lama a primit în prealabil opt pasaje din Scripturile creștine, printre care Predica de pe munte și Fericirile (Matei 5), Parabola seminței de muștar și Împărația lui Dumnezeu (Marcu 4), Schimbarea la față (Luca 9) și Învierea (Ioan 20). Sfinția Sa a fost invitat să comenteze aceste texte în orice mod considera de cuvînță. și i s-a mai spus că publicul va fi de orientare creștină (romano-catolic, anglican și protestant)³, cei mai mulți fiind vorbitori de engleză de pe toate continentele, și că aproape toți au practicat zilnic meditația tăcerii în viața lor.

Deoarece Dalai Lama este și șef de stat, și lider religios, mulți dintre cei prezenti, deși așteptau cu nerăbdare să-i audă remarcile, se întrebau dacă Sfinția Sa va fi capabil să depășească barierele inevitabile dintre el și presă, camerele de luat vederi și participanți și să comunice cu adevărat ceea ce se afla în mintea și inima lui.

Răspunsul a venit rapid și cu o ușurință impresionantă. Dimineața devreme, înainte de micul dejun și înainte de a începe orice alt eveniment din orarul încărcat al conferinței, Dalai Lama intra în sala întunecată însoțit de călugării săi și, alături de creștinii adunați acolo, stătea perfect nemîșcat și medita o jumătate de oră. În tăcerea întreruptă doar de foșnete și câte o tuse răzleață, anxietatea se destrăma, fiind înlocuită de o legătură bazată pe încredere și deschidere față de ceea ce urma să aibă loc. Apoi, în sfârșit, își apleca asupra textului capul ras și, urmărindu-l cu degetul asemenea unui

rabin, citea: „Fericiți cei blânzi ... Fericiți cei curați cu inima... Fericiți cei prigojni pentru dreptate“. Și, în timp ce citea, era imposibil să nu fii impresionat, aproape înmărmurit, de forța acestor cuvinte familiare rostite într-o cadență și o tonalitate noi de un glas tibetan și o sensibilitate budistă.

Conștienții de devastarea culturii și a populației tibetane de către China și de suferința lui Dalai Lama ca refugiat și exilat, cei prezenți nu puteau să nu sesizeze o rezonanță pătrunzătoare în lectură. Dar, oricât de frapant ar fi fost momentul politic, alta era importanța acestei întruniri de trei zile, mai profundă chiar decât istoria. Participanții erau convinși că veniseră să asculte un dascăl spiritual și că luau parte la un eveniment absolut religios, care cuprindea istoria fără să i se circumscrie.

Structura seminarului a fost îndeajuns de flexibilă și de simplă pentru a înclesni o atmosferă informală lucrărilor. Totul începea cu meditația, apoi Sfânta Sa citea pasaje evanghelice în engleză, urmău comentariul și discuțiile tematice, cântările și rugăciunile de încheiere, pauza de masă și revenirea pentru meditație și alte discuții. Dar o astfel de descriere nu reușește să redea senzația oferită de atmosferă acestor lucrări. În timpul lecturilor și comentariilor, Dalai Lama era așezat în spatele unei mese joase, la dreapta și la stânga lui fiind alte două persoane. În stânga sedea Lawrence Freeman, în roba lui olivetan-benedictină de culoare albă, care lua notițe, încuvîntând din cap, zâmbind și privind întrebător, pe scurt, comportându-se ca o imagine în oglindă a publicului auditor. La dreapta era așezat Geshe Thupten Jinpa, Tânărul și firavul călugăr budist tibetan, în veșmintele stacojii, care juca rolul de interpret. Senin, stăpân pe sine, concentrat și incredibil de eficient, traducea aproape simultan tibetana Sfintei Sale într-o engleză fluentă. Modestia și grația lui, atenția față de maestrul spiritual constituiau pentru public o permanentă aducere aminte și un exemplu de concentrare aproape perfectă și de demnitate altruistă.

Datorită acestui aranjament și, probabil, ca urmare a felului de a fi și de a se exprima al lui Dalai Lama, ceea ce părea

să fie un monolog devine un dialog și, mai adesea, o conversație în trei. Nici Dom Laurence, nici Jinpa nu intrerupeau discursul, dar erau antrenați în el în mod spontan când Sfintă Sa se mișca cu vioiciune într-o parte sau alta, căutând o reacție, corectând o frază, ridicând întrebător o sprânceană și detensionând atmosfera cu un hohot de râs. În timpul discuțiilor tematice, când doi membri ai publicului erau invitați pe platformă să pună întrebări, formatul ordonat tindea să se fluidizeze în curenți interconectați de idei, limbaje, accente, vârste, genuri, temperamente și confesiuni religioase. Și totuși, niciodată nu se crea confuzie. Dalai Lama, ca învățător budist și exilat, este obișnuit cu schimbarea și are capacitatea de a calma nervii occidentalilor care plutesc în curenți nefamiliari și schimbători. Ca toți marii dascăli, el are și talentul de a surprinde și a recupera o idee valoroasă care rătăcește neobservată.

S-a spus despre Dalai Lama că e un om simplu. Deși poate că s-a vrut a fi un compliment, este dificil să disociezi o astfel de etichetare de o anumită tendință a occidentalilor de a privi condescendent religiile și culturile orientale, tratându-le drept tradiții exotice, dar primitive din punct de vedere filosofic. În măsura în care se poartă firesc, direct, cu căldură și *e simpatico*, Dalai Lama poate fi considerat „simplu”; dar, în orice alt sens, este un om subtil, ager, complex și extraordinar de intelligent și de învățat. El aduce în discursul spiritual trei calități, trăsături atât de rare în cercurile creștine contemporane, încât a dat naștere unor murmururi de recunoaștere ușurată din partea publicului. Aceste calități sunt blândețea, claritatea și râsul. Dacă are ceva benedictin, există și o latură franciscană, precum și o tentă de iezuitism.⁴

De la bun început, Dalai Lama și-a asigurat cu blândețe ascultătorii că ultimul lucru pe care intenționa să-l facă era „să sădească semințele îndoielii” printre creștini cu privire la credința lor. În repetate rânduri, i-a sfătuit pe oameni să-și adâncească înțelegerea și aprecierea față de propriile tradiții, subliniind că sensibilitățile și culturile umane sunt prea

variate ca să justifice o singură „cale“ spre Adevăr. Cu blândețe, dar ferm și în mod repetat, a rezistat sugestiilor potrivit cărora budismul și creștinismul ar fi limbi diferite pentru aceleași credințe esențiale. Cu privire la etica și accentul pus pe compasiune, fraternitate și iertare, a recunoscut similitudini. Dar, în măsura în care budismul nu recunoaște un Dumnezeu creator sau un Mântuitor personal, a avertizat că nu e bine ca oamenii să-și spună „budiști-creștini“, aşa cum nu e bine să încerci „să pui un cap de iac pe un corp de oaie“.

În timpul lungilor ședințe, în care ctea și comentă texte teologice complexe și răspunde la întrebările dificile puse de participanți, Dalai Lama nu și-a pierdut nicio clipă uluitoarea claritate mentală. La un moment dat, a descris practicile meditative ale budismului mahayana ca discipline prin care să ne menținem conștiința alertă și concentrată, și nu „împrăștiată“ sau „cufundată“ în toropeală. Una dintre formele de respect pe care le-a manifestat față de public a fost să-i acorde atenția sa. Este un lucru rar ca o personalitate publică, fie ea și religioasă, să nu aibă la îndemână remarci „preambulate“. Există, foarte probabil, ocazii când nici Dalai Lama nu face excepție de la această regulă. Dar a fost evident că angajamentul lui clipă de clipă față de Evanghelii și de oamenii aflați în prezența sa avea o constanță și o intensitate a minții și a inimii de care puțin oameni sunt capabili. Când a fost întrebat ce ar putea face împreună adepții diferitelor credințe fără să amestece iacii și oile, a recomandat învățătura, meditația și pelerinajele. Apoi a povestit că a fost la Lourdes și a găsit acolo o asemenea aură de sanctitate, încât s-a înclinat până la pământ și s-a rugat „tuturor ființelor sfinte“ pentru menținerea puterilor tămăduitoare ale acelui loc. În astfel de momente, se putea auzi un murmur colectiv al publicului, poate din plăcere și surprindere față de exprimarea acestei reverențe atât de pure și totuși lipsite de compromis din partea tradiției budiste din care provinea.

În reflecțiile sale asupra Schimbării la față, Dalai Lama a oferit un discurs doct despre conceptele budiste privind

miracolele și emanațiile supranaturale. Fără urmă de dogmatism sau pietate sentimentală, a evocat o tradiție străveche care a înglobat de multă vreme un sistem extrem de rational de autodisciplinare și psihologie, cu relatari ale unor experiențe ce depășesc limitele normale ale rațiunii și naturii. El a negat cu modestie că ar fi avut astfel de experiențe, dar nu a văzut în asta un motiv să se îndoiască de autenticitatea lor. Cumva, ascultându-l, toate acele secole de ciorovăială între creștini în privința miracolelor și a explicațiilor posibile ale acestora păreau caraghioase.

Lectura pe care a făcut-o întâlnirii dintre Maria Magdalena și Iisus în relatarea Învierii din Evanghelia Sfântului Ioan a adus lacrimi în ochii multora. Ar fi greu să spunem exact de ce. Unii au afirmat ulterior că a fost ca și cum ar fi auzit acele cuvinte pentru prima oară, de parcă tandrețea, misterul și frumusețea lor ar fi fost de la sine înțelese și fuseseră reduse la viață atunci ca un dar din partea unui sol neașteptat.

Când se confruntă cu un paradox filosofic sau religios ori cu inexprimabilul, occidentalii tind să devină solemni. Budisti au fără doar și poate o întreagă gamă de reacții și una care a însuflarești spiritul conferinței a fost râsul. Lui Dalai Lama îi place să spună glume despre călugări, iaci, reîncarnare și viziuni, dar adesea un gest, o expresie sau o pauză în fluxul discuției — un moment de posibilă stânjeneală — îl fac să izbucnească în hohote molipsitoare de râs. Spre sfârșitul seminarului, când aproape toată lumea începea să simtă oboseala provocată de acea emoție atât de concentrată, minunatul lui interpret, Jinpa, Tânărul călugăr care își păstrase expresia neschimbată cu o tărie supraomenească zi după zi, a izbucnit într-un hohot de râs incontrolabil când a încercat să traducă o anecdotă spusă de Sfântia Sa. Ca răspuns la observația potrivit căreia unii oameni spun că nu meditează pentru că sunt prea ocupați, Sfântia Sa a relatat povestea unui călugăr care îi tot promitea învățăcelului său că îl va duce la un picnic, dar era mereu prea ocupat pentru asta. Într-o zi, cei doi văd o procesiune care căra un cadavru. „Unde se duc ăștia?“

îl întreabă călugărul pe învățăcel. Poanta, întârziată cel puțin cinci minute până când translatorul, publicul și Dalai Lama au reușit să-și stăpânească râsul, a fost: „La un picnic“.

Pentru mulți creștini, participarea la conferințe ecumenice, la fel ca mersul la biserică, nu seamănă deloc cu „mersul la un picnic“. Dar, firește, petrecerile și sărbătoririle fac parte din simbolismul și realitatea creștinismului la fel de mult cum fac parte din simbolismul tuturor religiilor. A-l asculta pe Dalai Lama comentând Evangheliile a fost neîndoいnic o sărbătoare. Toată lumea a fost surprinsă și impresionată de cât de mult s-a apropiat de aceste texte „un profan“. Exilatul, persoana fără niciun fel de autoritate asupra creștinilor în afară de cea dată de Spirit, a fost în stare să le arate oamenilor de toate credințele cât de plin de bogății le este banchetul.

*Robert Kiely,
Cambridge, Massachusetts*

Introducere

În luna septembrie a anului 1994, la Londra, Sfinția Sa Dalai Lama a condus Seminarul John Main, un eveniment spiritual internațional anual ținut în onoarea călugărului benedictin John Main, cel pe care părintele Bede Griffiths l-a numit cândva cel mai important ghid spiritual al Bisericii din zilele noastre.

Dalai Lama și Dom John Main s-au întâlnit doar în două ocazii. Prima dată a fost în 1980, la catedrala catolică din Montreal, Quebec, unde Dom John a fost rugat să-i ureze lui Dalai Lama bun-venit ca de la călugăr la călugăr în deschiderea unei importante seri interconfesionale. În timpul preparativelor pentru acea seară, îmi amintesc cât de mult a insistat părintele John să se includă o perioadă substanțială de meditație tăcută. Erau de față lideri religioși, de la arhiepiscopi la vraci din rândurile indienilor americanii, care țineau discursuri de bunăvoie și recitau rugăciuni frumoase. Urmau să fie coruri, incanțări și în catedrală erau etalate toate frumusețile vizuale ale artei și culturii creștine. Organizatorii au reacționat cu teamă la sugestia privind o perioadă de douăzeci de minute de tăcere în toiul unei ceremonii publice atât de mărețe. Părintele însă a insistat și s-a făcut cum a vrut el.

După ceremonie, Dalai Lama l-a căutat pe călugărul benedictin care îi pregătise primirea și a evidențiat cât de impresionat a fost de experiența neobișnuită a meditației într-o biserică creștină. Aflându-mă în preajma lor, am simțit afinitatea dintre cei doi oameni. Deși schimbau poate replici superficiale, simteam că în același timp explorau, în tăcere, un nivel mai profund al dialogului. Apoi părintele John l-a

invitat pe Dalai Lama să viziteze mica noastră comunitate benedictină, de curând înființată, care era dedicată practicării și învățării meditației în tradiția creștină. Pe atunci, aveam sediul într-o casă mică din suburbii, fiind înconjurați de apartamente în care locuia o comunitate laică numeroasă. Era ca un tip nou de viață monahală creștină în mediul urban, care își trăgea viața și viziunea din redescoperirea meditației în tradiția spirituală creștină.

Îmi amintesc că m-am întrebat ce părere va avea Dalai Lama despre asta, care venise acolo având în minte, cum era de presupus, imagini ale mănăstirilor medievale din Europa. Când secretarul lui omniprezent a intervenit, după ce a auzit invitația părintelui John, ca să spună că, din păcate, programul Sfintei Sale era prea încărcat și că nu avea niciun moment liber ca să poată accepta, n-am fost surprins. Dar apoi Dalai Lama s-a întors către secretar și i-a spus pe un ton care nu-și pierduse deloc blândețea, dar căpătase o forță nouă că *va accepta* invitația și că vor fi obligați să găsească timpul necesar. Dalai Lama a insistat și s-a făcut cum a vrut. Apoi el și părintele John au schimbat o privire, au zâmbit și s-au despărțit.

În duminica următoare, la câteva ore după ce a avut loc defilarea Poliției Călare Regale din Canada, cortegiul de limuzine al lui Dalai Lama a oprit în fața sediului comunității benedictine. Sfânta Sa ni s-a alăturat pentru meditația de la prânz în mica noastră sală de meditații și apoi a luat masa împreună cu membrii comunității. Ca de obicei, am mâncat în tăcere. După prânz, au avut loc conversații, apoi părințele John și Dalai Lama s-au retras pentru o discuție privată. La încheierea vizitei, i-am dăruit un exemplar din Regulile Sfântului Benedict, iar el i-a dat părintelui John tradiționalul veșmânt tibetan din mătase albă, în semn de respect.⁵ Dalai Lama a plecat, iar părintele John a revenit la munca sa de întemeiere a Comunității pentru Meditație Creștină și nu s-au mai întâlnit niciodată după acea după-amiază din toamna anului 1980.

Multe s-au întâmplat între această întâlnire și invitația pe care i-am adresat-o Sfintiei Sale în 1993 să conducă Seminarul John Main. Părintele John a plecat dintre noi în 1982, la vîrstă de cincizeci și șase de ani. Comunitatea pentru Meditație abia luase ființă la moartea sa, dar învățările lui privind meditația creștină începuseră să se răspândească în cadrul Bisericii. În anii următori, au continuat să se extindă și să hrănească adâncirea vieții spirituale a multor creștini. S-au format douăzeci și cinci de centre și peste o mie de mici grupuri săptămânale de meditație, care susțineau practica individuală a oamenilor, s-au înființat în peste o sută de țări. Centrul Internațional al Comunității Mondiale pentru Meditație Creștină, care a luat ființă în timpul seminarului organizat în 1991 în New Harmony, Indiana, condus de călugărul benedictin și pionier al dialogului interconfesional, Bede Griffiths, s-a deschis la Londra. Seminarele precedente fuseseră conduse de: specialista în civilizație sanscrită Isabelle Glover; filosoful Charles Taylor; criticul literar Robert Kiely; psiholoaga și membra congregației Surorilor Sfântului Iosif Eileen O'Hea; învățătul John Todd; fondatorul organizației L'Arche, Jean Vanier, și eruditul și teologul iezuit William Johnston.⁶

Spre surprinderea și încântarea mea, am primit repede un răspuns personal de la Dalai Lama. El și-a amintit întâlnirea cu John Main din urmă cu treisprezece ani, s-a arătat încântat de dezvoltarea în întreaga lume a comunității înființate de acesta și a spus că ar fi fericit și onorat să conducă acest seminar. Scurta întâlnire dintre cei doi călugări, petrecută cu mult timp înainte, ne-a creat o oportunitate minunată. Întrebarea era cum aveam noi să-o înțelegem.

L-am invitat pe Dalai Lama să conducă seminarul, primul necreștin care avea să facă asta, din mai multe motive. Întâlnirea lui cu John Main, deși de scurtă durată, fusese încărcată de semnificații. Ea pusese în lumină importanța dezvoltării dialogului necesar dintre cele două religii la un nivel mai profund care este făcut posibil și larg accesibil prin meditație. Prin împărtășirea tăcerii profunde se atinge ceva pe care